

BOJOVÁ ČINNOST frontového stíhacího letectva

Plukovník Tomáš Kruml

K úloze a místu frontového stíhacího letectva

Ke stanovení úlohy a místa stíhacího letectva letecké armády frontu je nutné zvážit všechny souvislosti a podmínky, které upřeshňují jeho úlohu a místo v soudobém boji.

Jsou to především:

— charakter soudobého boje pozemních vojsk,

— charakter a obsah bojové činnosti prostředků vzdušného napadení a možné způsoby překonávání naší protivzdušné obrany a

— charakter a obsah bojové činnosti jiných druhů letectva v útočné operaci frontu, jejichž činnost bude stíhací letectvo zabezpečovat.

Rozpracování těchto základních otázek dovolí stanovit úlohu a místo protivzdušné obrany vojsk a v ní pak úlohu a místo stíhacího letectva, jakož i jeho podíl v bojové činnosti letecké armády v soudobém boji a operaci a podmínky, za kterých by mělo působit.

Charakter soudobého boje pozemních vojsk

Konečného cíle ve válce lze dosáhnout jen úplnou porážkou ozbrojených sil protivníka na válčišti. První útočnou operaci mohou pozemní vojska zahájit jedině po bezprostředním využití výsledků prvních hromadných úderů a po vytvoření výhodných podmínek k jejímu zahájení. Zabezpečit iniciativu jednání, rozbit operační sestavu pozemních vojsk protivníka, zmocnit se jeho odpalovacích základů operačně taktických raket a letišť, ztížit manévry jeho vojsk a narušit činnost jeho týlu a blízkého zázemí, to jsou předpoklady ke

zničení strategického sledu jeho pozemních vojsk.

Boj o získání a udržení iniciativy a palebné převahy a i boj pozemních vojsk bude charakterizován vysokými tempy, manévrovostí a změnou hlavního úderu.

Zvláště v hloubce území protivníka soustředí se bojová činnost na boj s prostředky vzdušného napadení protivníka, na boj s jeho zálohami a na odrážení protiúderů jeho pozemních vojsk. Za takovýchto podmínek budou pozemní vojska nucena velmi často bojovat na samostatných směrech v hloubce obrany protivníka, vyhledávat mezery v jeho sestavě a společně s výsadečnými vojsky ničit nepřátelská vojska.

Úspěch pozemních vojsk bude tím markantnější, čím zřetelnější bude iniciativa a palebná převaha našich operačně taktických raket a frontového letectva, čím více budou pozemní vojska schopna manévru a čím účinnější bude protivzdušná obrana.

Charakter a obsah bojové činnosti, prostředků vzdušného napadení a možné způsoby překonávání protivzdušné obrany

Taktické letectvo a operačně taktické rakety pozemních vojsk protivníka mají se plně s celým úsilím zúčastnit hromadných úderů v počátečním období války. Jejich přínos má spočívat především v zabezpečení hromadných úderů strategických prostředků s cílem v jádru narušit systémy naší protivzdušné obrany a ničit cíle v přífrontovém pásmu a v našem týlu. S jejich činností se počítá do hloubky 1000—1500 km. Taktické letectvo a operačně taktické rakety mají postupně podporovat operaci a boj pozemních vojsk protivníka a tak v podstatné míře přispět ke splnění jejich úkolů. Naskýtá se otáz-

ka, jaký bude charakter a obsah bojové činnosti taktického letectva?

Taktické letectvo v útočné operaci se má ze 45—50 % z celkového úsilí podílet na vybojování vzdušné a palebné nadvlády, z 30—35 % na izolaci prostoru bojové činnosti, 10 % na podpoře pozemních vojsk a 10 % na vzdušném průzkumu a vzdušné přepravě, nepočítaje v to lety vojenského letectva.

Podle takticko-technických dat taktických stíhacích letounů lze očekávat, že letouny budou plnit bojové úkoly malými skupinami v malých výškách rychlostí okolo 900 až 1100 km/hod. Ve středních a velkých výškách, zvláště při překonávání pásem protivzdušné obrany a předpokládaných čar střetnutí, může jejich rychlost vysoko překračovat rychlost zvuku.

Vojenská činnost kapitalistických států předpokládá, že využitím objektivních podmínek daných především nedostatky soudobých radiolokačních prostředků, které mohou zjistit prostředky vzdušného napadení v malých výškách na malé vzdálenosti, dále důmyslným splánováním úderů letectva a jiných prostředků vzdušného napadení a s využitím všech možností operačního a bojového zabezpečení mohou podstatně narušit systém protivzdušné obrany protivníka a snížit jeho bojovou účinnost.

K docílení tohoto stavu podle názorů kapitalistických vojenských činitelů může podstatně přispět rozsah informací a systému protivzdušné obrany před zahájením bojové činnosti a využití jeho slabín.

Aktivní činnost prostředků jejich pozemních vojsk a letectva, zaměřená k ničení prostředků protivzdušné obrany, opatření k překonávání PVO uskutečňovaná podle plánů nadřazených a opatření uskutečňovaná samotnými letouny (piloty) a využitím všech prostředků radiotechnického rušení, lze podstatně narušit systémem PVO vojsk.

Charakter a obsah bojové činnosti jiných druhů letectva letecké armády fronty v první útočné operaci

Frontové letectvo v počátečním období války zúčastní se boje o palebnou převahu s maximálním úsilím všemi druhy letectva. Úkoly bude plnit podle časového rozvrhu hlavní velení, zpravidla v zájmovém prostoru pozemních vojsk fronty. Svými osobitými vlastnostmi je frontové letectvo předurčeno nejen k vytvoření příznivých podmínek pro mocný zásah prostřed-

ků hlavního velení a k zabezpečení jejich činnosti přes prostory nejsilnější PVO, ale i k ničení důležitých cílů v zájmovém prostoru pozemních vojsk.

Hlavní náplní bojové činnosti letecké armády vyplývající z **boje o palebnou převahu** bude společně s raketovými prostředky pozemních vojsk ničit odpalovací základny raketových prostředků, rozmístění letectva a prostředků protivzdušné obrany. Bojová činnost letectva letecké armády bude probíhat v prudkých sraženích, ve kterých i přes komplexnost bojového zabezpečení stíhací letectvo bude muset s velkým úsilím zabezpečovat bojovou činnost nejen všech druhů letectva letecké armády, ale i prostředky hlavního velení.

V boji o palebnou převahu bude nutno pokračovat v průběhu první a další útočné operace, zvláště v důležitých údobích boje pozemních vojsk.

Frontové letectvo v rámci dalších hromadných úderů bude pokračovat v udržení palebné převahy. Objektivní podmínky vyžadují, aby tento boj pokračoval formou **soustředěných úderů** za účasti početných sil frontového stíhacího letectva.

Frontové stíhací letectvo může nejen zabránit zbytečným ztrátám letounů jiných druhů letectva, ale může přispět i ke zvýšení jejich bojové činnosti při ničení pozemních cílů a ke složité vzdušné situaci. Rozsah úkolů stíhacího letectva bude záviset na dosaženém stupni palebné převahy v předcházejících úderech.

Zabezpečení manévru pozemních vojsk v útočné operaci je druhý základní úkol raketových prostředků fronty a letectva. Úkoly budou zaměřeny na boj se zálohami, odrazení protiztečí a protiúderů, ničení přeprav, zabezpečení vlastních taktických a operačních výsadek a na podporu pozemních vojsk fronty. Charakter a formy boje, mimo podporu boje pozemních vojsk, nebudou se podstatně odlišovat od boje o palebnou převahu. Boj bude veden podle plánu velitele fronty a pokud to situace dovolí bude výhodné jej spojit s bojem o palebnou převahu. Samostatné plnění tohoto úkolu bude vyžadovat zabezpečit bojovou činnost jiných druhů letectva nejen stíhacím letectvem, ale i jinými druhy letectva.

Podpora boje pozemních vojsk nabývá odlišný charakter od předcházejících úkolů. Vzhledem na samostatný a časově méně přesný charakter úkolů nebude vždy možné, aby stíhací letectvo bylo schopno tyto časově náročné úkoly zabezpečit. Jedině

při bojové činnosti ve větší hloubce může plánované úkoly zabezpečovat frontové stíhací letectvo.

Úloha a místo protivzdušné obrany vojsk a podmínky bojové činnosti

Rozpracování předcházejících otázek vytvořilo výchozí předpoklady pro stanovení úlohy a místa protivzdušné obrany vojsk. Zároveň se potvrdilo, že dokud nebude odstraněno nebezpečí hromadných úderů jadernými a jinými zbraněmi hromadného ničení a nebude získána převaha v palebných prostředcích, nelze počítat s možností zahájit pozemní operace. Byl stanoven obsah a význam boje o palebnou převahu a podíl prostředků frontu a letecké armády na jejím vybojování.

Boj o palebnou převahu nabývá stále na významu, stává se objektivní nutností a bude-li účelně zaměřen dává možností ničit prostředky vzdušného napadení, na které prostředky PVO svými možnostmi nestačí. Přes veškeré úsilí vlastních prostředků vzdušného napadení nebude však možné dosáhnout přesvědčivé převahy v tomto boji jen touto cestou.

Za této situace jeden z nejdůležitějších úkolů, který bude nutno splnit, je zbavit nepříteli možnosti, aby organizovaně napadl naše pozemní vojska. Proto PVO pozemních vojsk je určena, aby po předcházející účasti v odrazení hromadných úderů bránila v průběhu útočné operace uskupení pozemních vojsk a zajistila jim svobodu jednání. Čím kvalitněji bude plnit tento úkol, tím přesvědčivěji a rychleji budou moci splnit úkoly pozemní vojska.

Aby PVO vojsk byla schopna splnit stanovený úkol, měla by vyhovovat těmto základním podmínkám:

- prostorově a přímo přikrývat operační a bojové sestavy pozemních vojsk,

- její bojová sestava by měla být plně v souladu s operačním uskupením vojsk frontu,

- její plánování by mělo být v souladu s organizací,

- měla by být vybavena prostředky s vysokou účinností a manévrovostí účelně organizovaných a vybavených soudobými prostředky velení a řízení bojové činnosti,

- velení a řízení prostředků proti-vzdušné obrany by mělo být centralizováno s připsáním rozumné decentralizace, kde to vyžaduje požadavek zvýšení účinnosti ničení prostředků vzdušného napadení protivníka.

Rozbor některých vlastností a stanovení úlohy a místa stíhacího letectva v systému PVO a při plnění úkolů ve prospěch letecké armády

Rozbor některých vlastností stíhacího letounu

Stíhací letectvo je bezesporu prostředek schopný vysoké manévrovosti.

Manévrovost dovoluje stíhacímu letectvu nejen zásah proti vzdušnému nepříteli z jednoho letiště na kterémkoliv směru na vzdálených i blízkých přístupech k bráněnému objektu, ale dovoluje i rychle je soustředit letištním manévrem na ohrožené směry.

Vysoká manévrovost je objektivní vlastnost stíhacího letectva, může však být subjektivně ovlivněna různými opatřeními buď

- **kladně**, tj. těmi, které vedou nejen k jejímu uchování, ale i ke zvýšení a efektivnímu využití nebo

- **záporně**, tj. těmi, které mohou podstatně narušit schopnost manévru a využití stíhacího letectva a tím narušit racionálnost a účinnost protivzdušné obrany jako celku.

Absolutní manévrovost stíhacího letectva může být ovlivněna:

1. takticko-technickými vlastnostmi stíhacích letounů, které jim dávají možnost působit prakticky ve všech směrech proti vzdušným cílům. Manévrovost je limitována jejich maximální rychlostí, optimální výškou činnosti a časem, který potřebuje nepřítel od čáry zjištění až po čáru zasažení stíhacího letectva a konečně časem, který stíhací letectvo potřebuje k zásahu,

2. organizací, funkčními povinnostmi nejen velitelů a vycvičených štábů stíhacího letectva, ale i ostatních druhů vojsk protivzdušné obrany, jakož i štábů PVO jako celku,

3. systémem velení vojskům PVO, počtem míst velení a navedení i schopností jejich manévru, jejich kvalitou a celkovými možnostmi (v to i systém zjišťování, jeho kapacita, rychlost zpracování informací a údajů o vzdušné situaci) a

4. systémem materiálně technického, letištního, speciálního a personálního zabezpečení.

Uvedl jsem nejdůležitější obory bez jejich hlubšího rozboru. Možnost jejich kladného nebo záporného vlivu na manévrovost stíhacího letectva je zřejmá. Přesto však bude na místě, aby některé závažné

jevy související s jejich vlivem na manévrovost a účinnost stíhacího letectva byly hlouběji rozebrány.

Ovlivňují-li takticko-technické vlastnosti stíhacího letounu přímo jeho schopnost manévru, pak ostatní působí nepřímo. Např. nevhodné organizační u členění, nevhodné stanovení funkčních povinností velitelů, nevyučení štábů stíhacího letectva a protivzdušné obrany jako celku mohou snižovat i vysokou schopnost manévru stíhacích letounů a jejich účinnost.

Nepromyšlený, pro soudobou bojovou činnost a naše podmínky nevhodný a zastaralý systém velení (počet a druh naváděcích stanovišť, jejich kvalita a vycvičenost personálu) mohou být příčinou nevyužití možností stíhacího letectva a tím se mohou vážně podílet na snížení jeho účinnosti. V tomto směru zvláště velmi vážně může účinnost stíhacího letectva narušit radiolokační technika, jejíž hlavními ukazateli mj. mohou být jednak koeficient bojového využití* a produktivita práce při předávání, zpracování a vyhodnocování údajů vzdušné situace.

Rovněž i systém materiálně technického a speciálního zabezpečení může být jednou z příčin podléhajících se nejen na manévrovost, ale i na využití možností stíhacího letectva.

Má-li být uchována vysoká manévrovost a optimální účinnost jediného prostředku PVO, který může podstatnou měrou přispět k její racionálnosti, pak je nutno sežít kladné stránky jednotlivých opatření a dále je rozvíjet. Tato skutečnost musí být hlavním motivem ke zvýšení účinnosti stíhacího letectva.

Úloha a místo stíhacího letectva v systému PVO vojsk

Rozpracování charakteru soudobého boje pozemních vojsk, charakteru a obsahu bojové činnosti prostředků vzdušného napadení a úlohy a místa PVO vytvořilo předpoklady k rozpracování úlohy a místa stíhacího letectva v systému PVO.

*) Koeficient bojového využití K udává možnost využití radiolokátorů za určitou dobu (24 hod.). Je vyjádřen vztahem $K = \frac{T}{t}$ přičemž doba potřebná k přesunu z jednoho stanoviště na druhé a doba potřebná ke sbalení a rozvinutí radiolokátorů. Podle typu současných radiolokátorů a tempa pozemních vojsk koeficient K se pohybuje v hodnotách 0,18 — 0,75. Koeficient může být dále snížen, vezmeme-li v úvahu dobu potřebnou pro odpočinek obsluhy, pro periodické prohlídky, ztráty způsobené nepřítelem atd.

Rozbor manévrovosti stíhacího letectva potvrdil úlohu a místo stíhacího letectva v systému PVO vojsk. Touto vlastností může stíhací letectvo za určitých předpokladů přispět k racionálnosti PVO a tím ke zvýšení její celkové účinnosti. Přispěvek k racionálnosti je nutno vidět v tom, že stíhací letectvo je schopno zasahovat do míst soustředění nepřátelských prostředků vzdušného napadení, uskutečnit letištní manévry na směry očekávané činnosti, zesilovat činnost pozemních prostředků PVO (PLRV) při nadměrném počtu cílů a chránit pozemní vojska v hloubce nepřátelské obrany.

Rozbor způsobů bojové činnosti a možnosti stíhacího letectva průkazně ukazuje, že ochrana pozemních vojsk do hloubky několika desítek kilometrů od čáry linie fronty směrem do hloubky naší sestavy proti cílům letícím ve výšce 500 m a níže nemůže být zabezpečena činností stíhacího letectva ze střežení na letišti.

Přepad nízkoleteckých cílů za těchto podmínek může být s určitou pravděpodobností uskutečněn jen ze střežení ve vzduchu při optimálním rozmístění prostředků zjišťování a navedení.

Přepad ze střežení ve vzduchu, za předpokladu nevhodnějšího rozmístění stíhacího letectva a prostředků průzkumu vzdušného prostoru a navedení, je možný na čáře dotyku jen s určitým bočním omezením (v sektoru) proti cílům ve středních výškách. Ve velkých a stratosférických výškách může být přepad uskutečněn před čarou linie fronty (viz příloha 1). Možnosti přepadu vzdušných cílů ze střežení na letišti nebo pomocí radio-technických prostředků zaostávajících v hloubce za postupujícími vojsky pro zřejmou jasnost není nutno uvádět.

V mnohých případech, při očekávaném soustředěném úderu prostředků vzdušného napadení situace si může vyžádat soustředění optimálního počtu stíhacího letectva, potřebného k odrazení úderu. V takovém případě bude žádoucí využít i části bojového úsilí stíhacího letectva, předurčeného k zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva a popřípadě i části bojového úsilí stíhacího bombardovacího letectva.

Úloha a místo stíhacího letectva při plnění úkolů ve prospěch letecké armády

Charakter soudobého boje pozemních vojsk a charakter a obsah bojové činnosti jiných druhů letectva letecké armády fron-

tu v útočné operaci vytvořily předpoklady ke stanovení podílu stíhacího letectva na úkolech, které plní letecká armáda ve prospěch bojové činnosti pozemních vojsk.

Způsoby bojové činnosti, kterými se může stíhací letectvo podílet na zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva letecké armády budou především záviset na typu zabezpečovaných letounů, na charakteru úkolů a jejich trvání a na jiných formách celkového zabezpečení. Hlavní úkol frontového stíhacího letectva bude především zabezpečit letouny — nosiče jaderných zbraní před ztečením stíhacího letectva protivníka. Forma zabezpečení stíhacím letectvem může být různá podle vzdušné situace, např. volnými skupinami po celou dobu letu nebo jen na určitých úsecích a to se zřetelem na možné čáry zasazení stíhacího letectva protivníka. Plnění úkolů boje o palebnou převahu a zabezpečení manévru si může v některých

případech vyžádat zvýšené úsilí stíhacího letectva, které bude muset být kryto z úsilí, vyděleného pro protivzdušnou obranu; tak tomu může být v případech použití vzdušných výsadek, zvláště operačních, kdy je nutné zabezpečit výsadky nejen za letu, ale i po jejich vysazení, popř. i za boje. Rovněž do této části úkolů bude nutno zahrnout i ochranu jiných druhů letectva při jejich přistání před úderem stíhacího nebo stíhacího bombardovacího letectva protivníka.

Další skupinou úkolů, které bude nutno plánovat a které se svým charakterem podobají úkolům PVO, může být deblokování vlastních letišť a ničení vzdušných výsadek protivníka za letu a po jejich vysazení. Plnění těchto úkolů si vyžádá vždy mezi plánovanými úkoly zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva, pohotovost části sil tohoto stíhacího letectva.

Závěr

Frontové stíhací letectvo v útočné operaci pozemních vojsk bude plnit dvě základní skupiny úkolů.

Větší částí bude působit ve prospěch PVO a druhou částí pak ve prospěch zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva letecké armády.

Podle detailnějšího rozboru můžeme podíl bojového úsilí frontového stíhacího letectva v plnění těchto základních úkolů vyjádřit takto:

	protivzdušná obrana	zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva
— v první útočné operaci	0,7	0,3
— v dalších útočných operacích	0,6	0,4

Nedostatek stíhacího letectva nedovoluje jeho oranižaci rozdělení na samostatné části podle plněných úkolů. Naopak uvážíme-li, že bojové úsilí frontového stíhacího letectva k plnění úkolů PVO a zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva letecké armády bude proměnné a bude záviset na údobí bojové činnosti, je tím zdůvodněno centralizované velení, nej-

lépe v rukou zástupce velitele letecké armády pro stíhací letectvo.

Centralizace velení musí zabezpečit operativní využití bojového úsilí stíhacího letectva určeného k plnění toho nebo onoho úkolu i za letu, např. využití stíhacích letounů, vracejících se z úkolu zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva k úkolu PVO a opačně.

Plnit tu nebo onu část úkolů frontového stíhacího letectva (mám na mysli jeho určen) vyžaduje stejná velitelská nebo

velitelsko-naváděcí stanoviště k předávání údajů o vzdušné situaci a k navedení stíhacích letounů na vzdušné cíle protivníka.

Boj se vzdušnými cíli v malých a středních výškách nemůže z tohoto důvodu řídit zástupce velitele letecké armády pro stíhací letectvo; podstatně příznivější výsledky dosáhneme při decentralizovaném velení a řízení z nižšího stupně.

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM ORGANIZAČNÍHO SLOŽENÍ, BOJOVÉHO POUŽITÍ A ZVÝŠENÍ ÚČINNOSTI FRONTOVÉHO STÍHACÍHO LETECTVA

Předcházející rozbor úlohy a místa potvrdil, že frontové stíhací letectvo musí být připraveno k činnosti za složitých bojových podmínek. Frontové stíhací letectvo je součástí poměrně složité a pohyblivé organizace, jejíž kterákoliv část může v podstatné míře velmi nepříznivě ovlivnit nejen jeho bojové vlastnosti, ale i jeho součinnost.

Logicky správná organizační struktura, systém velení a zabezpečení, vycházející ze závěrů analýzy soudobého boje, může kladně přispět k využití jeho možností. Rovněž spolehlivost a rychlost velení vyžadují zjednodušit organizaci velení, navedení a zabezpečení v nejvyšší míře.

K organizačnímu složení frontového stíhacího letectva

Dřívější organizační složení letecké armády (4–5 i více stíhacích leteckých divizí) dovozovalo rozmístovat nejméně jednu stíhací leteckou divizi v prostoru jedné vševojskové armády a to výhradně k protivzdušné obraně vojsk. Byla snaha velení stíhacímu letectvu v otázkách PVO více decentralizovat než centralizovat a to na stupni vševojskové armády a stíhací letecké divize.

Takové použití stíhacího letectva v daných bojových podmínkách vyhovovalo, neboť umožňovalo plánovat bojovou činnost a uskutečňovat součinnost stíhací letecké divize přímo s vševojskovou armádou; konečně poměrně malý počet vzdušných cílů (zpravidla větších skupin nepřátelských letounů), působících ve středních výškách do prostoru vševojskové armády, nebyl ani tak náročný na systém velení a navedení stíhacích letounů stíhací letecké divize. Takticko-technická data tehdejších stíhacích letounů vyhovovala i širší pásma vševojskové armády. Počet stíhacích leteckých divizí (4–5 i více) vytvořil dostatečnou hustotu míst velení a navedení (VS, ZVS, 3 VS slp a NS) a to ještě v mnohem menších prostorech působnosti frontu než uvažujeme v soudobých operacích.

Stíhací letecké divize, určené k zabezpečení bojové činnosti ostatních druhů letectva letecké armády působily zpravidla přímo pod velením velitele letecké armády.

Počet stíhacích leteckých divizí v organizaci soudobé letecké armády (2–3) nedává možnost dodržovat dříve uvedenou

zásadu, tj. aby jedna stíhací letecká divize působila v pásmu vševojskové armády. Přídělení jedné stíhací letecké divize dvěma vševojskovým armádám nebo i jakékoliv jiné řešení by v mnohém ztížilo nejen plánování bojové činnosti stíhací letecké divize, ale i součinnost se štáby vševojskových armád a pozemních prostředků PVO. Rovněž i velení a navedení letounů stíhací letecké divize v prostoru té nebo oné vševojskové armády by přineslo nepřekonatelné obtíže. Celkový počet míst velení a navedení při jejich neměnném počtu u stíhací letecké divize (jejich počet z jiných důvodů nelze zvyšovat) bude značně menší. Tím i hustota těchto prostředků, místo aby proporcionálně vzrostla vzhledem ke zvýšenému počtu cílů a charakteru činnosti prostředků vzdušného napadení, značně poklesne a ohrozí možnost plnění úkolů stíhacího letectva v PVO vojsk a i při zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva letecké armády.

Rozsáhlost prostoru, který by stíhací letecká divize měla pokrýt a z toho vyplývající nutnost zvětšeného počtu radiolokátorů a naváděcích stanovišť, který by měl být doplněn tak, aby byla dosažena potřebná hustota prostředků velení, by vytvořily ze stíhací letecké divize svazek neschopný zvládnout problematiku boje. To jsou další důvody, které potvrzují dříve uvedená tvrzení. Stíhací letecká divize již svou existenci za bojové činnosti by byla dalším mezistupněm v systému velení, který by velení jediné komplikoval, časově prodlužoval zásah stíhacího letectva a konečně za těchto okolností by nemohl být perspektivní i z hlediska automatizace. Toto tvrzení mohou potvrdit i zkušenosti z taktických cvičení.

Takové řešení by bylo rovněž v přímém rozporu s centralizací velení stíhacímu letectvu, které je požadavkem vedení soudobého boje. Toto se pokusím zdůvodnit.

Soudobá operace, charakterizovaná vysokými tempy, manévrovostí a častou změnou hlavního úderu si beze sporu vyžadují změny v dosavadním pojetí rozmístění a bojového úsilí frontového stíhacího letectva. Především požadavek nepřetržitého zabezpečení ochrany pozemních vojsk a jejich bojové techniky před úderem prostředků vzdušného napadení a z toho vyplývající požadavek na vysokou manévrovost stíhacího letectva vyžaduje operativ-

nější celky než je stíhací letecká divize s poměrně malým a omezeným počtem míst velení. Takovým celkem je stíhací letecký pluk.

Soudobý stíhací letecký pluk, vybavený novými mocnými prostředky ničení vzdušných cílů, má nejen vysokou údernou sílu, ale i možnost střetnutí s velkým počtem cílů a schopnost manévru jak ve vzduchu, tak i na zemi, zvláště bude-li zbaven problémů letištního, materiálně technického a speciálního zabezpečení. Otázky zabezpečení musí v zájmu zachování manévrovosti řešit tak, jak je to u jiných druhů frontového stíhacího letectva, ústředně letecká armáda, neboť stíhací letectvo zůstává prostředkem velitele letecké armády.

V současné operační pojetí letecká armáda frontu má 2–3 stíhací letecké divize, což by prakticky znamenalo, že zastupci velitele letecké armády by bylo podřízeno 6–9 stíhacích leteckých pluků, z nichž do 1/3 by bylo vybaveno přepadovými stíhacími letouny k bojové činnosti v noci a za ztížených povětrnostních podmínek. Podle uvedené tabulky by asi 1/3 celkového bojového úsilí stíhacího letectva byla určena k zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva letecké armády. Celkový přehled o možném bojovém úsilí je uveden v **příloze 2 a 3**.

Podle předpokládané bojové situace rozmístil by stíhací letecké pluky přímo zástupce velitele letecké armády pro stíhací letectvo do prostorů jednotlivých svazků PVO v počtu, odpovídajícím danému operačnímu směru a předpokládanému úsilí ve prospěch jiných druhů letectva letecké armády. V řízení bojové činnosti by byly dočasně podřízeny náčelníkům stíhacího letectva, kteří by byli u velitelských stanovišť svazků protivzdušné obrany.*]

Úkoly ochrany vojsk prvosledových vševojskových armád a zabezpečení bojové činnosti ostatních druhů letectva i další úkoly letecké armády by plnilo 5–7 stíhacích leteckých pluků rozmístěných v prvním sledu v hloubce 50–80 km od linie fronty. Ochranu týlových objektů a vojsk druhosledové armády pak 1–2 stíhací letecké pluky, rozmístěné ve druhém sledu v hloubce 150–180 km.

*]Vycházím z toho, že svazek protivzdušné obrany by byl řízen na stupni vševojskové armády a zahrnoval by pozemní prostředky PVO na stupni armády a případně posilové prostředky, přidělené velitelem fronty.

K otázkám velení frontového stíhacího letectva v systému PVO a při plnění úkolů ve prospěch letecké armády

Rozbor některých otázek organizace frontového stíhacího letectva potvrdil důležitost navrhovaných změn. Hlavním motivem těchto změn byla snaha nalézt cesty ke zvýšení bojové účinnosti a ekonomičnosti bojového úsilí frontového stíhacího letectva nejen při plnění úkolů v protivzdušné obraně, ale i při plnění úkolů ve prospěch letecké armády.

Úspěch boje, operace a války nezávisí jen na kvalitě a kvantitě bojové techniky. Na něm se podílí rychlost a čas, potřebné ke zpracování informací a rozhodnutí a schopnosti velitelů a štábů. Proto významné místo na celkové účinnosti frontového stíhacího letectva přísluší souhrnné systému velení a prostředkům spojení. Toto tvrzení platí jistě v plné míře pro PVO vojsk v podmínkách soudobého boje, kdy prostředky vzdušného napadení nabývají vysokých výkonů a nebyvalé účinnosti. Optimálních vlastností prostředků PVO můžeme plně využít jedině tehdy, bude-li soudobá technika zabezpečena vysoce výkonnými systémy velení. Takového souladu bylo dosaženo za 2. světové války v bitvě o Velkou Británii. Vysoce výkonná radiolokační technika, společná a dobře vybavená velitelská a naváděcí stanoviště prostředků PVO a vícekanalové rádiové stanice s frekvencemi měnitelnými za letu zabezpečovaly vysokou produktivitu práce a přispěly nejen k ekonomickému využití zvláště stíhacího letectva, ale i k podstatnému zvýšení jeho účinnosti i proti početným silám protivníka. Na tu dobu nové prostředky spojení a zabezpečení a jejich účelné využití poskytovaly dostatek času k včasnému zásahu a přispěly ke zvýšení racionálnosti využití prostředků PVO, zvláště stíhacího letectva.

Současné materiální vybavení úderných prostředků vzdušného napadení umožňuje rychle a překvapivě napadnout cíle, zatím co aktivní čas, potřebný prostředkům PVO vlivem zastaralého a nevykonného systému velení a použití prostředků spojení, se nijak podstatně nezkracuje.

V podmínkách soudobé PVO vojsk půjde nejen o zabezpečení včasného a nepřetržitého vyhodnocování vzdušné, pozemní a situace vlastních prostředků PVO, rozhodování a jeho realizaci v nejkratším času, ale i organizaci a kapacitu prostředků velení, spojení a navedení stíhacího letectva.

Pojem kapacity velení nelze chápat jen lineárně. Naopak současná bojová činnost vyžaduje, aby systém a prostředky velení byly schopny zvládnout jakkoli složitou vzdušnou situaci. Z hlediska velení jde především o schopnost zobrazit přesně a rychle vzdušnou situaci o velkém počtu cílů, rozdělit je mezi prostředky PVO a navést je nejen v celém prostoru bojové činnosti frontu (na široké frontě), ale i při soustředění v kterémkoli jeho úseku. Zvažme-li tuto situaci z hlediska možnosti navedení stíhacích letounů, pak nemusí dojít k obtížím při činnosti proti cílům letícím ve středních, velkých a stratosférických výškách. K obtížím však jistě dojde při řešení boje s nízkoleteckými cíli, což v praxi si vyžádá, nemá-li účinnost stíhacího letectva poklesnout, značný počet prostředků a i zvýšený počet míst navedení na nízkoletecké cíle.

Vyřešit problém velení při protivzdušné obraně a zabezpečit bojovou činnost jiných druhů letectva letecké armády předpokládá především soustředit se na

- analýzu forem velení,
- stanovení druhu a počtu velitelských a naváděcích stanovišť a
- na možnosti zvýšení kapacity velení a spojení.

Otázku velení je možné plně řešit pomocí mechanizačních a automatizačních prostředků v celém komplexu. Ekonomické možnosti však nedovolují vyřešit tuto otázku v nejbližší době a proto je úkolem zlepšit současný stav dostupnými prostředky s perspektivou možnosti přechodu na automatizaci velení v celém komplexu.

a) Formy velení frontovému stíhacímu letectvu

Centralizaci velení frontovému stíhacímu letectvu vyžaduje nejen forma a obsah bojové činnosti prostředků vzdušného napadení protivníka, ale i požadavek účinného a ekonomického využití poměrně skromných sil stíhacího letectva v soudobé letecké armádě.

Nedostatky, vyplývající z objektivních slabín systému PVO, jsou však v rozporu s centralizací velení. Je to především otázka času a z něho vyplývající rychlost zásahu proti vzdušnému nepříteli.

Proto ke zvýšení účinnosti zásahu stíhacího letectva proti cílům v malých a středních výškách bude nutné v průběhu boje velení a řízení bojové činnosti stíhacího letectva decentralizovat na nižší stupně velení a řízení. Tímto stupněm by měla být stíhací letecká divize, která v předcho-

zím rozboru byla označena jako stupeň, který ztěžuje a časově prodlužuje velení. Těmito stupni, jak jsem již uvedl, mají být společná velitelská stanoviště zřízená u svazků PVOS na velitelských stanovištích vševojskových armád.

K zabezpečení decentralizace velení a řízení bojové činnosti frontového stíhacího letectva je nutné vydělit určitý počet vzletů pro jednotlivé náčelníky stíhacího letectva u svazků PVO a to podle důležitosti jednotlivých směrů pozemních vojsk. Rozhodující pro stanovení počtu vzletů bude forma a obsah bojové činnosti prostředků vzdušného napadení protivníka. Lze předpokládat, že protivník použije přes polovinu bojového úsilí letectva v malých výškách; proto také zástupce velitele letecké armády pro stíhací letectvo vydelí asi jednu polovinu bojového úsilí mezi náč. stíh. letectva u svazků PVO. Zbytek bojového úsilí si ponechá pro boj se vzdušnými cíli ve velkých a stratosférických výškách, k posílení sousedů, popřípadě jako svoji zálohu. Mimo to zástupce velitele letecké armády musí pečlivě střežit vzdušnou situaci, reagovat na ni zbytkem svého úsilí a popřípadě i převést stíhače z plnění jednoho úkolu na druhý.

Zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva a úkolů plánovaných leteckou armádou budou po předchozím dohodoru plánovanou zástupce velitele letecké armády pro stíhací letectvo a štáb letecké armády.

Náčelníci stíhacího letectva u svazků PVO budou rovněž realizovat rozkazy k zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva podle nařízení zástupce velitele letecké armády pro stíhací letectvo. Jednotlivé úkony v rámci letecké podpory zabezpečí náčelníci stíhacího letectva na požadavek leteckých operačních skupin, se kterými podle zkušenosti z taktických cvičení by měli mít společné VS.

Možný způsob rozmístění a rozdělení bojového úsilí je uveden v příloze 3.

b) Stanovení druhu a počtu velitelských a naváděcích stanovišť u letecké armády frontu (viz příloha 4).

Velitelské stanoviště zástupce velitele letecké armády pro stíhací letectvo (VS a ZVS) je součástí velitelského stanoviště náčelníka PVO frontu. K plánování a řízení bojové činnosti má zástupce velitele letecké armády pro stíhací letectvo svůj štáb a prostředky k navedení stíhacího letectva buď přímo na VS a nebo zřizuje v jeho blízkosti naváděcí stanoviště s mož-

POČTY A BOJOVÉ ÚSILÍ V LETOUNOVÝCH VZLETECH STÍHAČÍHO LETECTVA LETECKÉ ARMÁDY

Počet stíh. let. divízi	Počet útvarů	Počet vzletů	letounů/vzletů			Pro PVO letounů/vzletů 2/3			Pro LA letounů/vzletů 1/3		
			celkem	denní	noční	celkem	denní	noční	celkem	denní	noční
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	6	2	216/172*	144/115*	72/57*	144/155*	96/77*	48/38*	72/57*	48/38*	24/19*
		3	432/344	288/230	144/144	288/230	192/154	96/76	144/114	96/76	48/38
		3	648/516	432/345	216/171	432/345	288/221	144/114	216/171	144/114	72/57

— * zlomek značí počet letounů: v čitateli tabulkový počet, ve jmenovateli počítáno s 80% stavem;
 — čísla bez označení: v čitateli počet vzletů, ve jmenovateli počet vzletů při 80% stavu letounů; zálohu vel. let. armády nutno vytvořit z počtu letounů — letounových vzletů.

MOŽNÝ ZPŮSOB ROZMÍSTĚNÍ A ROZDĚLENÍ BOJOVÉHO ÚSILÍ FRONTOVÉHO STÍHAČÍHO LETECTVA PŘI PLNĚNÍ ÚKOLU PVO VOJSK A ÚTVARŮ VE PRŮBĚHU LETECKÉ ARMÁDY FRONTU

slp	rozmístění	ve dne		v noci		celkové úsilí pro slp	poznámka (určení)
		střeh ve vzduchu	střeh na letišti	střeh ve vzduchu	střeh na letišti		
1	v 1. sledu			PVO : 38 LA : 10	PVO : LA : 38	88	NOC – PVO – LA
2	v 1. sledu	PVO : 10 LA :	PVO : 74 LA :			84	DEN – PVO
3	v 1. sledu	PVO : 40 LA : 18	PVO : LA : 38			96	DEN – PVO – LA
4	v 1. sledu	PVO : 12 LA : 20	LA : 38	LA : 10	PVO : 76	80	DEN – PVO – LA
5	v 2. sledu					76	NOC – PVO
6	v 3. sledu	PVO : 12	PVO : 74			86	DEN – PVO

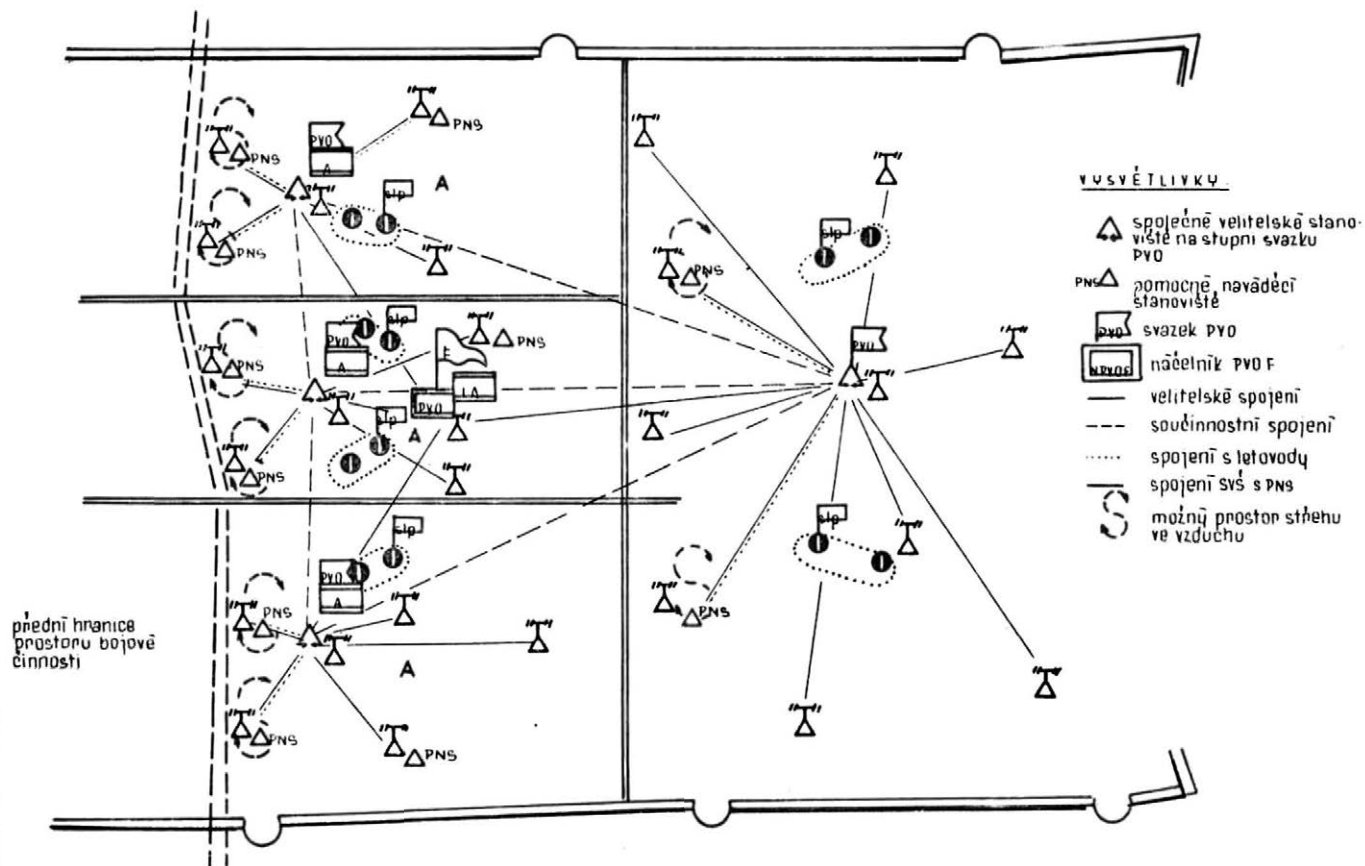
MOŽNOSTI NAVEDENÍ U FRONTOVÉHO STÍHAČÍHO LETECTVA

SOUČASNÝ STAV					NAVRHOVANÁ ORGANIZACE				
počet SLI	druh VS	počet obraz.	počet cílů na 1 obr.	celkem cílů	počet SLD	Druh VS	počet obraz.	počet cílů na 1 obr.	celkem cílů
2 sld	VS sld	2	à 3	6	2 sld	VS ZVLASL	2	à 2-3	4-6
	ZVS sld	1	à 3	3		ZVS	1	à 2-3	2-3
	3 slp	3	à 1-2	3-6		SVS u svazu PVO	3	à 2-3	6-9
						ZVS	2	à 2-3	4-6
	VS sld	2	à 3	6		3-5 PNS	3-5	à 1-2	3-5-6-10
	ZVS sld	1	à 3	3					
	3 sld	3	à 1-2	3-6		SVS u sv. PVO	3	à 2-3	6-9
						ZVS u sv. PVO	2	à 2-3	4-6
						3-5 PNS	3-5	à 1-2	3-5-6-10
						SVS u sv. PVO	3	à 2-3	6-9
						ZVS u sv. PVO	2	à 2-3	4-6
						3-5 PNS	3-5	à 1-2	3-5-6-10
celkem	10	12		24-30		17-23	27-33		45-51-72-84

z toho pro nízkoletecké cíle 9-15-18-30

SCHEMA VELENÍ, ŘÍZENÍ A NAVEDENÍ FRONTOVÉHO STÍHAČÍHO LETECTVA

PŘÍLOHA 4

ností navedení na 4—6 cílů převážně ve velkých a stratosférických výškách. K zabezpečení centralizace velení je spojen s náčelníky stíhacího letectva u jednotlivých vševojskových armád.

Společné velitelské stanoviště na stupni vševojskové armády (u náč. PVO) se zřizuje na stupni svazku protivzdušné obrany. Má k dispozici prostředky pro navedení nejméně 8—10 cílů a prostředky pro spojení s PNS (zřizovanými u RTH vševojskové armády) a se stíhacími leteckými pluky, rozmístěnými v prostoru bojové činnosti svazku PVO. Mimo to jsou v jeho sestavě síly a prostředky k vybavení 3—5 PNS, každá s možností navedení po 1—2 cílech. K docílení vzájemného a opodstatněného styku by společné velitelské stanoviště mělo být spojeno se stanovištěm letecké operační skupiny a vševojskové armády.

Pomocná naváděcí stanoviště zřizují se u radiotechnických hlásek vševojskové armády v počtu 3—5. Každé má být vybaveno k přijetí letovoda. V případě, že by letovod byl vybaven lehkým radiolokátorem, mohl by být zařazen u předstunutých rychlých jednotek.

Velitel stíhacího leteckého pluku rozmísťuje se se svým štábem na letišti svého pluku. K přemístění štábu při letištním manévru předpokládá se použití dopravního letounu. Velitel pluku podle navrhované organizace je oproštěn od materiálně technického zabezpečení, plánování a navádění stíhacího letectva. Zabezpečuje jen bojovou připravenost a pohotovost příslušníků stíhacího leteckého pluku.

c) Možnosti zvýšení kapacity velení a navedení

Dosavadní rozbor bojového použití frontového letectva potvrdil, že za současného stavu počet navedení frontového stíhacího letectva je nedostačující (viz **příloha 5**). Příčinou tohoto stavu je nedostatek míst velení a navedení. Počet stanovišť se zmenšuje nejen bojovou činností protivníka, ale i nutností jejich častého manévru.

Zlepšit tento stav může navrhovaná organizace, tj. zvýšit počet míst velení a navedení, počet obrazovek a rádiových kanálů, zvláště k navedení na nízko letící cíle.

Zvýšit účinnost mohou jedině automatizované systémy velení, průběžně znázorňující vzdušnou situaci z obrazovek radiolokátorů a jejich přímé znázornění nejen na velitelském stanovišti, které rozhoduje o použití stíhacího letectva, ale na všech ostatních velitelských stanovištích prostředků PVO.

Z á v ě r

Otázky úlohy, místa a bojového použití a účinnosti frontového letectva jsou předmětem velmi častých diskusí. Skutečnost je taková, že požadované účinnosti soudobého stíhacího letectva se dosahuje začleněním řady zabezpečovacích zařízení, na kterých je stíhací letectvo závislé a která mohou podstatně ovlivnit jeho účinnost.

Na úspěšném zásahu stíhacího letectva se v současné době podílí systém průzkumu vzdušného prostoru, složitá velitelská a naváděcí stanoviště, různá a velmi často složitá zařízení na palubě letounu, zabezpečovací a řada jiných prostředků, z nichž některé jsem v hlavních rysech rozebral. Přitom stíhací letectvo, zvláště frontové, je vystaveno speciálním podmínkám, za kterých má pracovat. Stíhací letectvo se stává pouze částí rozsáhlé organizace. Stíhací letoun sebelepších kvalit s pilotem na nejvyšším stupni výcviku nemůže dosáhnout požadovaných výsledků, nebude-li tato organizace usměrněna k rozvíjení vlastností stíhacího letectva. Jen stíhací letoun vynikajících kvalit v neoptimálnějších podmínkách může dosáhnout rentabilní účinnosti.

Tento článek nemohl vyřešit veškerou problematiku spojenou s bojovým použitím, spolehlivostí a ekonomičností frontového stíhacího letectva, měl jen poukázat na některé z nejdůležitějších aspektů jeho bojového použití.